

Ce este transdisciplinaritatea

Logica transdisciplinară a fost dezvoltată în Franța de Basarab Nicolescu (cf. *Nous, la particule et le monde*, Monaco, Rocher, 2002).

Transdisciplinaritatea studiază în mod complex realitatea care se constituie între și dincolo de discipline și zone de cunoaștere, considerând că “întotdeauna ceva scapă oricărei observații” și că acea contradicție fundamentală pe care se bazează orice real poate fi înțeleasă dacă vom considera existența unor niveluri de realitate diferite. Sunt recunoscute perechi de contradicții în mod reciproc excluse: undă și corpuscul, continuitate și discontinuitate, separabilitate și nonseparabilitate, cauzalitate locală și cauzalitate globală, simetrizare și spargerea simetriei, timp reversibil și timp ireversibil. Se constată că asemenea perechi sunt reciproc opuse atunci când sunt analizate prin intermediul logicii clasice și a axiomelor sale: identitate (A și A), non-contradicție (A nu și non A) și terțiul exclus (*tertium non datur*) (nu există un termen terț T , care să fie în același timp A și non- A). Totuși nu se poate afirma în același timp valabilitatea unui fapt și a opusului său: A și non- A , negrul și albul, binele și răul. De aceea apare o logică alternativă care modifică principiul non-contradicției cu diferite valori de adevăr în locul celor ale perechii binare (A , non- A). Această mutație s-a concretizat, în principal, în logica ternară transdisciplinară a “terțiului exclus”.

Să ne imaginăm cei trei termeni ai acestei noi logici (A , non- A și T) și dinamica lor asociată printr-un triunghi în care unul dintre colțuri se situează pe un nivel de realitate, iar celelalte două pe un alt nivel de realitate (de exemplu macro și microfizica). Dacă vom rămâne pe un singur nivel, orice manifestare va apărea ca o luptă dintre două elemente contradictorii (de pildă, unda A și corpuscul non- A). Al treilea aspect sau “terțul exclus”, starea T , acționează pe un alt nivel de realitate, unde ceea ce pare desfăcut (undă sau corpuscul) este în realitate unit (cuantă) și ceea ce pare contradictoriu este perceput ca non-contradictoriu și paradoxal. Spre deosebire de triada hegeliană, ai cărei termeni se succed în timp, în triada terțiului inclus cei trei termeni coexistă în același moment al timpului și, de aceea, această triadă poate promova concilierea contrariilor.